

Приватний вищий навчальний заклад «Буковинський університет»

(повне найменування вищого навчального закладу)

Юридичний факультет

(назва інституту / факультету)

Кафедра професійних та спеціальних правових дисциплін

(назва кафедри)

Схвалено та затверджено на засіданні
науково-методичної ради факультету
протокол №1 від 30.09.2021

ЗАТВЕРДЖУЮ:
декан юридичного факультету

Стелла Кельбя

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Юридична логіка

(назва навчальної дисципліни)

обов'язкова навчальна дисципліна

(вказати: обов'язкова / вибіркова)

Освітньо-професійна програма

(назва програми)

Спеціальність 081 «Право»

(вказати: код, назва)

Галузь знань 08 Право

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший бакалаврський

(вказати: перший бакалаврський / другий магістерський)

Факультет юридичний

(назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Розробник: Ручнак Л. М., к.ю.н., доцент, доцент кафедри професійних та спеціальних правових дисциплін

(вказати авторів (викладач (-ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів): <http://www.bukuniver.edu.ua/fakulteti/yuridichnij-fakultet/kafedra-profes%D1%96jnix-ta-specz%D1%96alnih-pravovix-discipl%D1%96n>

(посилання на сторінку кафедри з інформацією про викладача (-ів))

Контактний тел.

E-mail: rysnaklesya@gmail.com

Посилання на сторінку курсу на сайті дистанційного навчання університету

Консультації

четвер з 10.00 до 16.00.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Навчальна дисципліна «Юридична логіка» є однією з курсів навчальної програми по підготовці бакалавр за спеціальністю 081 «Право».

Навчальна дисципліна спрямована на освоєння студентами курсу, що надасть їм можливість повно та адекватно вивчати дисципліни, передбачені навчальними планами та програмами. Зокрема, правильно надавати визначення понять, уявляти органічну логічну структуру курсу, розуміти наявні причинно-наслідкові зв'язки, коректно формулювати запитання до викладача, надавати відповіді, будувати умовиводи, за правилами логіки готувати модульні контрольні роботи. Особливо значимим вважається використання логічних прийомів адекватного пізнання дійсності, зокрема - індуктивних методів встановлення причинних зв'язків предметів та явищ, дедуктивних умовиводів при пізнанні правових основ організації роботи органів державної влади та місцевого самоврядування.

Саме це визначає актуальність вивчення дисципліни «Юридична логіка» на четвертому курсі юридичного факультету ПВНЗ «Буковинський університет» (бакалавр).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни:

Метою вивчення навчальної дисципліни «Юридична логіка» є оволодіння студентами теоретичними знаннями та практичними навичками з питань логічного аналізу природної мови, порядку здійснення міркувань та формулювання суджень і умовиводу, спираючись на закони логіки, правил аргументованого ведення полеміки, ділової бесіди.

Основними завданнями навчального курсу є:

1. З'ясувати об'єкт, предмет, функції науки юридичної логіки та методи логічного дослідження.
2. Розглянути та проаналізувати основні етапи розвитку науки юридичної логіки.
3. Оволодіти логічним категоріальним та поняттєвим апаратом.
4. Вияснити специфіку основних форм (поняття, висловлювання та умовиводу) та законів (тотожності, несуперечності, виключеного третього, достатньої підстави) мислення.
5. Розвинути здатність до теоретичного та логіко-критичного мислення.
6. Навчитися застосовувати логічну методологію для вирішення правознавчих проблем.
7. Навчити студентів-юристів практичним навичкам формування логічної культури мислення; критичного аналізу правознавчих текстів.
8. Виробити практичні навички коректного проведення дискусії, зокрема у процесі проведення судових дебатів.

3. Пререквізити.

Вивчення студентами основних правових інститутів курсу «Юридична логіка» має ґрунтуватися на вже одержаних знаннях у першу чергу з курсу «Логіка», «Філософія права», «Юридична риторика» та інших галузей права, що вивчаються на попередніх курсах.

4. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання):

Під час вивчення дисципліни, відповідно до освітньо-професійної програми, формуються наступні

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

А) Загальні компетентності:

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

Б) Фахові компетентності спеціальності:

ФК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

ФК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

ФК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

ФК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення

ОТРИМУЮТЬСЯ НАСТУПНІ ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

ПРН1. Визначити переконливість аргументів в оцінці заздалегідь невідомих умов та обставин.

ПРН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.

ПРН 11. Володіти базовими навичками риторики.

ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.

ПРН 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин					Вид підсумкового контролю	
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота		індивідуальні завдання
Денна	4	1	5	150	20	16			114		залік
Заочна	4	1									залік

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	усього	у тому числі						усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять:	Змістовий модуль 1 Логіка як наука: історія і сучасність.												
Тема 1. Логіка як наука. Предмет, метод і значення.		2					14						

Тема 2. Логічні закони мислення.		2	2			10								
Тема 3. Поняття як форма мислення.		2	2			10								
Тема 4. Логічне судження.		2	2			10								
Тема 5. Закони логіки. Значення законів логіки.		2	2			10								
Разом ЗМ1		10	8			54								
Теми лекційних занять:	Змістовий модуль 2 Умовивід. Доказування. Суперечки.													
Тема 6. Умовивід як форма мислення.		2	2			10								
Тема 7. Міркування за аналогією. Логічна природа та роль гіпотези.		2	2			10								
Тема 8. Доведення та спростування.		2	2			10								
Тема 9. Логічні основи ведення суперечки.		2	2			10								
Тема 10. Практична логіка. Логіка і управління.		2				20								
Разом за ЗМ 2		10	8			60								
		20	16			114								
Усього разом: 150 годин														

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема: «Логіка як наука. Предмет, метод і значення». 1. Логіка як наука, її предмет та історичний розвиток. 2. Математична (символічна) логіка. 3. Метод пізнання, відчуття, сприйняття, уявлення. 4. Мислення і мова. 5. Логічна форма міркувань. 6. Мова права.	14
2.	Тема: «Логічні закони мислення». 1. Поняття форми мислення і закону мислення. 2. Поняття закону логіки. 3. Властивості правильного мислення. 4. Роль законів логіки у пізнавальній і практичній діяльності.	10

3.	Тема: «Поняття як форма мислення». 1. Зміст і обсяг поняття. Визначення понять. 2. Види понять. Логічна характеристика понять. 3. Відношення між поняттями. Колові діаграми (кола Ейлера). 4. Логічні операції з поняттями: порядок здійснення та правила.	10
4.	Тема: «Логічне судження». 1. Загальна характеристика суджень. 2. Структура судження. Судження і речення. 3. Види простих суджень. 4. Розподіл термінів у категоричних судженнях. 5. Складні судження. 6. Модальність суджень	10
5.	Тема: «Закони логіки. Значення законів логіки». 1. Закон тотожності. 2. Закон суперечності. 3. Закон виключеного третього. 4. Закон достатньої підстави. 5. Значення законів логіки для судового дослідження.	10
6.	Тема: «Умовивід як форма мислення». 1. Умовивід як форма мислення. 2. Поняття про засновки та висновки. 3. Безпосередній умовивід. 4. Види безпосередніх умовиводів: обернення, перетворення та протиставлення предикату.	10
7.	Тема: «Міркування за аналогією. Логічна природа та роль гіпотези». 1. Поняття проміркування за аналогією. 2. Види аналогії. 3. Поняття гіпотези та її структура. 4. Види гіпотез. 5. Версії в судовому дослідженні.	10
8.	Тема: «Доведення та спростування». 1. Визначення доведення. Види доведення. 2. Безпосередній спосіб доведення. 3. Опосередкований спосіб доведення. 4. Поняття доведення в широкому і вузькому розумінні. 5. Поняття спростування та його види. 6. Правила доведення і спростування.	10
9.	Тема: «Логічні основи ведення суперечки». 1. Поняття суперечки, її види та форми. 2. Класифікація, основні принципи і правила ведення суперечки. 3. Логічні засоби реалізації ділової бесіди. 4. Ділова суперечка.	10

10.	Тема: «Практична логіка. Логіка і управління». 1. Логіка дії в соціально-правовому контексті. 2. Мовленнєві акти як дії. 3. Логіка вибору і прийняття рішень. 4. Управління як об'єкт логічного аналізу. 5. Принципи ефективної комунікації. 6. Особливості управлінських рішень. 7. Логічні методи оптимізації прийняття рішення.	20
	Разом :	114

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю. Формами поточного контролю є: усне, письмове опитування, тестування, розв'язування ситуаційних задач, практичні роботи, модульні контрольні роботи. Форма підсумкового контролю: залік.

Засоби оцінювання. Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- модульні контрольні роботи;
- тести;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЄКТС	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	Залік
90-100	A	відмінно	Відмінно
82-89	B	Добре	Добре
74-81	C		
64-73	D	задовільно	Задовільно
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно	Незадовільно
1-34	F		

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)					Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2				
T1, T2	T3, T4, T5	T6, T7	T8	T9, T10	100	
25	25	20	10	20		
Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)					Кількість балів	Сумарна к-ть балів

T1, T2, T3, T4, ... T9, T10 – теми змістових модулів.

7. Рекомендована література

Основна:

1. Арутюнов В.Х., Мішин В.М., Кирик Д.П. Логіка: Навчальний посібник для економістів. - Київ: КНЕУ, 2000.
2. Карамишева Н. В. Логіка: підручник для студентів-правників. Львів: Паїс, 2000. 251 с.
3. Карамишева Н. В. Логіка (теоретична і прикладна): навч. посіб. Київ: Знання, 2011. 455 с.
4. Конверський А. Є. Логіка (традиційна та сучасна): підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 535 с.
5. Синиця А. С. Логіка: навч. посіб. Львів: ЛДУФК, 2012. 236 с.
6. Жеребкін, В. Є. Логіка [Текст] / В. Є. Жеребкін. - Харків, 2004.
7. Жоль К.К. Вступ до сучасної логіки. - Київ: Либідь, 2002.
8. Конверський А. Е. Логіка : підручник / А. Є. Конверський. - К. : Центр учб. л-ри, 2008. - 304 с.
9. Мозгова, Наталія Григорівна. Логіка: навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів/ Н.Г. Мозгова. – Київ Каравела, 2008. – 248 с.
10. Тофтул М.Г. Логіка: підручник / М. Г. Тофтул. – Київ: Академія, 2006. – 398 с.
11. Хоменко І. В. Логіка: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 335 с.

Допоміжна:

1. Бандурка О. М., Тягло О. В. Юридична логіка: підручник. Харків: Золота миля, 2011. 224 с.
2. Бандурка О. О., Гвоздік О. І., Кравець В. М. Логіка для правознавців: навч. посіб. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 144 с.
3. Гнатюк Я. С. Лекції з історії логіки. Івано-Франківськ: Видавець І. Я. Третяк, 2009. 148 с.
4. Дуцяк І. З. Логіка: підручник. Київ: Знання, 2010. 406 с.
5. Жоль К. К. Вступ до сучасної логіки: навч. посіб. для студ. гум. спец. вищ. навч. закл. Київ: Либідь, 2002. 152 с.
6. Карамишева Н. В., Бовтач С. В. Збірник логічних задач і завдань. Львів: Каменяр, 1997. 109 с.
7. Карамишева Н. В. Логіка і правознавство (теоретичні питання і практичні завдання): навчальний посібник для студентів-юристів. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 120 с.
8. Ряшко В. І. Логіка: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 328 с.
9. Синиця А. С. Методи перевірки правильності виведення висновку із засновків у теорії силогістики. Вісник Львівського університету. 2007. Вип.
10. С. 110–127. 10. Тофтул М. Г. Логіка: навч. посіб. для юристів (короткий виклад). – Житомир: Житомирська облдрукарня, 2007. 222 с.

11. Хоменко І. В. Логіка: практикум: навч. посіб. – Київ: Юрінком Інтер, 2002. 237 с. 21.
12. Щербина О. Ю. Логіка для юристів : курс лекцій. Київ: Юридична думка, 2007. 264 с.
13. Danesi M. The Puzzle Instinct: The Meaning of Puzzles in Human Life. – Bloomington : Indiana University Press, 2002. – 269 p. 9
14. Perelman C., Olbrechts-Tyteca L. The New Rhetoric: A Treatise on Argumentation. Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1969. X, 566 p.
15. Smullyan R. M. What Is the Name of This Book? The Riddle of Dracula and Other Logical Puzzles. Mineola, New York, 2015. 241 p.

Інтернет-джерела:

1. Загадки для кмітливих. URL: <http://zagadki.org.ua/>.
2. Логіка. Навчальні матеріали онлайн. URL: <https://pidruchniki.com>.
3. Український логічний портал. URL: <http://logic.net.ua>.
4. Riddles with Answers. URL: <https://riddles.tips/>.
5. Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL: <http://plato.stanford.edu/>